

HUKUKUN KORUDUĞU TEPKİ:

MEŞRU SAVUNMA

Bayram YÜKSEKKAYA*

ÖZET:

Meşru savunma, nam-ı diğer nefsi müdafaa, yasal savunma; herkes tarafından bilinen/bilindiği iddia edilen bir tabirdir. Fakat, meşru savunmanın tespiti güç olduğu kadar, uygulanma alanı da gayet sınırlıdır. Zira, tüm failler (şüpheli/sanık), çoğu zaman “*başka yolum kalmamıştı/ben yapmasam o yapacaktı/ben kendimi korudum*” gibi beyanlarda bulunmaktadır. Maddi gerçeği araştıran mahkemeler, bu nedenle meşru savunmaya yönelik savunmalarda, hassas davranmaktadırlar.

Her ne kadar hassas davranılsa da Yüksek Yargıtay meşru savunmada, bir kısım kriterler koymuş ve bu kriterlerin gerçekteştiği yönünde kabul/kanaat olduğu takdirde, meşru savunma hükümlerinin uygulanmasını uygun bulmuştur.

Biz burada, toplumdaki kanaatin aksine, kanun koyucunun “meşru savunma” kurumunu nasıl ve hangi amaca hizmet etmek için düzenlediğini, uygulamaya bu düzenlemelerin nasıl yansıdığını kısaca belirtmeye çalışacağız.

Unutulmamalıdır ki, hukukumuzun koruduğu değerin temelinde insan ve insan olmaktan kaynaklanan “dürtüler” yatmaktadır. Kişinin kendisine yahut başkasına karşı yönelen bir hakka karşı verdiği orantılı tepkiye meşru savunma denilmekle birlikte; esasında temeldeki dürtüye bir hukuka uygunluk nedeni atfedildiğinden; TCK md. 129/3. fıkrada karşılıklı hakarete, TCK md. 150/1'de düzenlenen ve “ihkakı hak” olarak tabir edilen, hukuki bir alacağın tahsil amacıyla gerçekleştirilen fiillerde, tehdit ve kasten yaralama hariç, ceza verilemeyeceği düzenlenmiştir. İşte, önemli olan, insan olmaktan kaynaklı olarak ortaya kaçınılmaz bir tepkinin çıkması ve bu tepkinin orantılı ve hukuka uygun bir tepki olmasıdır. Saldırının haksız bir saldırı olması gerektiği koşulu da unutulmamalıdır.

* Avukat, Bayram YÜKSEKKAYA

MESRU SAVUNMA

Meşru savunma, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 25. maddesinin 1. fıkrasında şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”

Madde metni, gayet anlaşılır bir şekilde kaleme alınmış olup, meşru savunmadan ne anlaşılması gerektiği ve meşru savunmanın tanımı da aynı anda verilmiş bulunmaktadır. Tanımdan öte, meşru savunma hükmünün uygulanması için gereken şartları konusunda açıklamalarda bulunmak gerekmektedir. Madde metni, meşru savunmanın şartlarını ortaya koymaktadır ancak, bu şartlar içi doldurulması gereken, kısmen muğlak kavramlardır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, eski bir kararında¹ meşru savunmaya ilişkin şu belirlemeleri ortaya koymuştur:

“... Bir savunmanın yasal olabilmesi için aşağıda belirtilen koşulların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

A- Saldırıya ilişkin koşullar;

a) Bir saldırı bulunmalıdır.; TCY'nin 49. maddesinde; ... bir taarruzu filhal def'i zaruretinin bais olduğu mecburiyetle... denilmek suretiyle, saldırının somut olarak varolması gerektiği belirtilmektedir. Ancak saldırının halen varlığını geniş manada anlamak, başlayacağı muhakkak olan ve başladığı takdirde savunmayı olanaksız kılacak veya güç hale getirecek bir saldırıyı başlamış, keza bitmiş olmasına rağmen tekrarından korkulan bir saldırıyı henüz sona ermemiş saymak zorunludur.

b) Saldırı haksız olmalıdır.

c) Saldırı nefis ya da ırza yönelik olmalıdır.

¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 06.11.2001 T-1-224 E-236 K.

d) Saldırı ile savunma eşzamanlı olmalıdır.

B- Savunmaya ilişkin koşullar;

a) Savunma zorunlu olmalıdır; savunmada zorunluluk bulunup bulunmadığı ise her olayın özelliğine göre saptanmalıdır.

b) Saldırı ile savunma arasında oran bulunmalıdır...”

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, bu konudaki bir başka kararında², şu belirtimi yapmıştır:

“...Yasal savunma 5237 sayılı TCY.nin 25/1. maddesinde; “Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez” biçiminde düzenlenmiştir.

Öteden beri öğretisi ve uygulamada kabul edildiği üzere; 5237 sayılı TCY.nin 25/1. maddesinde düzenlenen ve hukuka uygunluk nedenlerinden birini oluşturan yasal savunma, hukuka aykırılığı ortadan kaldırmakta, dolayısıyla eylemi suç olmaktan çıkarmaktadır. Ancak, yasal savunmanın kabul edilebilmesi için saldırıya ve savunmaya ilişkin koşulların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Yasal savunmanın saldırıya ilişkin koşullarını;

a) Bir saldırının bulunması; burada somut bir saldırının varlığı gerekmekte ise de, başlayacağı muhakkak olan ve başladığı takdirde savunmayı olanaksız kılacak veya güç hale getirecek bir saldırıyı başlamış, keza bitmiş olmasına rağmen tekrarından korkulan bir saldırıyı da henüz sona ermemiş saymak zorunludur.

b) Saldırının haksız olması,

c) Saldırının herhangi bir hakka yönelik olması,

² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 05.10.2010 T.-2010/1-170 E.-2010/182 K

d) Saldırı ile savunmanın eşzamanlı bulunması,

Şeklinde;

Savunmaya ilişkin koşullarını ise;

a) Savunmada zorunluluk,

b) Saldırı ile savunma arasında oran bulunması (Ölçülülük ilkesi),

Biçiminde saymak olanaklıdır.. "

Görüldüğü üzere, Yüksek Yargıtay'ın kararlarında belirttiği şartlar dahilinde meşru savunma kurumu tartışılabilir.

Dikkat edilmelidir ki, *birinci kararda saldırıya yönelik şartlarda, saldırının nefis veya ırza yönelik ve bununla sınırlı olması şartı yer alır iken, ikinci kararda saldırının bir hakka yönelmesinden bahsedilerek, hiçbir kısıtlamaya gidilmemiştir. Birinci karar 2001, ikinci karar 2010 tarihli. 2005 yılında Türk Ceza Hukukunda yapılan değişikliklerden, "meşru savunma" kurumu da nasibini almış, kanaatimizce doğru ve yerinde bir değişiklik ile, yapılan haksız saldırının, hangi hakka yönelik olması önemsenmeyerek, tüm haklara karşı yapılan haksız saldırı, meşru savunma sınırları içerisinde değerlendirilebilir hale getirilmiştir.*

I- SALDIRIYA İLİŞKİN KOŞULLAR:

A) Bir Saldırının Bulunması:

Meşru savunma hükmünün uygulanmasının ilk koşulu, bir saldırının bulunmasıdır. Bu saldırı, "gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan" bir saldırı olmalıdır. Başka bir ifade ile, saldırının icra hareketlerine başlanmış olmalıdır.

Tabi ki bu saldırı, meşru savunma fiilini gerçekleştirecek kişiye karşı olması zorunlu değildir, başka bir kişiye karşı yönelmiş bir saldırı da olabilir. Ancak unutulmamalıdır ki, bir alt maddede inceleneceği üzere, saldırı haksız olmalıdır.

Salıdırı bizzat cebir ve şiddetle gerçekleşebileceği gibi, ihmali bir davranışla da gerçekleşebilir. Örneğin, kendisine bıçak çekip saldıran bir kişiye karşı koyma fiili, meşru savunma hükümleri içerisinde nasıl değerlendirilebiliyorsa, iř yerine girmek için kapıya yönelen memurun, iř yerine girmesini engellemek amacıyla kapıyı amayan görevlinin bu ihmali davranışına karşılık, kapıyı aması için failin yaptığı zorlama da meşru savunma hükümleri içerisinde değerlendirilebilir. Ancak, sosyal hayatta daha çok, bizzat cebir ve şiddet ile gerçekleşen saldırılan söz konusu olmaktadır.

Yine, polisten kaçan bir şahsın yakalanması için kolluğun şahsı yakalamak amacıyla yaptığı girişimlere karşı meşru savunma hükümleri uygulanmayacağı gibi, kolluğun şahsın yakalanması için sarfetmesi gereken gücü aşan bir girişimde bulunması durumunda yapılan müdehale, meşru savunma hükümleri dahilinde değerlendirilebilir. Örneğin polis, bir şüpheliyi yakaladıktan sonra yere yatırma ve kelepçe takmak için etkisiz hale getirme sürecinde, şüpheliye karşı bir saldırı gerçekleştirecektir. Bu saldırıyı sonlandırıcı bir girişimde bulunmak yahut kendisini polisin yakalamasını engellemek amacıyla polise karşı saldırıda bulunan şüphelinin saldırısına karşı polisin mdehalesini engelleyici fiiller icra etmek, meşru savunma hükümleri dahilinde değerlendirilemez. Ancak, şüpheliyi yakaladıktan ve kelepçe taktıktan sonra polis tarafından, şüpheliye karşı, gereksiz ve orantıyı aşan girişimleri (*örneğin kelepeledikten sonra yumruk vurması, hırpalaması gibi*) karşısında, şüphelinin yahut bir başka kişinin polis tarafından gerçekleştirilen bu fiillerini sonlandırıcı fiileri, meşru savunma hükümleri dahilinde değerlendirilebilecektir.

Unutulmamalıdır ki, saldırı bir tehlike arz etmelidir. İnsanlar arasında yapılan ve hoş görülmesi muhtemel şakalaşmalara karşı girişimler, meşru savunma hükümleri dahilinde değerlendirilemezdir.

B) Saldırının Haksız Olması:

Yapılan saldırının haksız olması, saldırıya uğrayanın verdiği tepkinin haklılığını ortaya koymaktadır. Yoksa, haklı bir saldırıya karşı verilen tepki, meşru savunma hükümleri dahilinde değerlendirilemezdir.

Burada, saldırının haksız olup olmadığını belirleyecek olan, yine hukukun ta kendisidir. Başka bir ifade ile, hukuken haksız olarak nitelendirilebilecek bir saldırıya uğrayan kişi ancak meşru savunma hükümlerinden faydalanabilir.

Örneğin, polisten kaçan bir kişinin, yakalanmamak için polise tepkisel olarak girişimlerde bulunması, “meşru savunma” değil, şartları dahilinde “görevi yaptırmamak için direnme” (*TCK md. 265*) olarak nitelendirilebilecektir.

Bununla birlikte, yapılan saldırı her ne kadar haklı olsa da, eğer ulaşılmak istenen amaca uygunluk bazında “orantısız” ise, yapılan saldırıyı, orantıyı aşma değerinde “haksız” kılacaktır. Yukarıdaki örnekten devam eder isek, polisten kaçan bir kişiyi durdurmak için polisin, hiçbir uyarı yapmadan ve polis olduğunu beyan etmeden silahını çıkarıp, hedef gözetmeksizin olsa dahi ateş etmesi durumunda, kaçan kişinin, karşısındaki kişinin polis olduğunu bilmemesi ve bilebilecek durumda olmaması (*polis üzerinde resmi üniforma olmaması, resmi araçtan inmemiş olması gibi*) hali söz konusu olduğundan, yapılan ateş etme eylemini durdurmak için kişinin yapacağı girişimler, meşru savunma hükümleri dahilinde değerlendirilebilir.

Tabi günlük hayatta, olaylar bu kadar net ve ayrıştırılabilir olmamaktadır. Örneğin A, B'yi yaralamak amacıyla hareket eder de, B kendini korumak amaçlı olarak A'nın saldırısını engellemek amacıyla girişimlerde bulunurken A'yı yaralar ise, A bu yaralanmanın etkisi ile B'yi öldürebilir. Böyle bir durumda A'nın meşru savunma hükümlerinden yararlanması mümkün değildir. Zira ilk haksız saldırıyı gerçekleştiren kişi A'dır ve B'nin verdiği tepkiyi bahane ederek meşru savunma hükümlerinden yararlanması mümkün olmamaktadır.

Yine madde metninden de anlaşılacağı üzere, yapılan bu saldırı hem haksız olacaktır, hem de gerçekleşen, gerçekleşmesi muhakkak ve tekrarı kaçınılmaz olabilecek bir saldırı olmalıdır. Dolayısıyla, gerçekleşmesi muhtemel bir saldırıyı önlemek ile, gerçekleşen bir saldırıyı önlemek arasında bir fark bulunmadığı gibi, gerçekleşmiş ve bitmiş olmasına rağmen tekrarı muhtemel olan bir saldırının da, tekrar etmesini önlemeye yönelik girişimler arasında “meşru savunma” bakımından bir fark bulunmamaktadır.

A, B'ye bıçakla saldırmış, B yapmış olduğu hamlelerle A'nın elindeki bıçağı almış ve fakat A, arabada bulunan silahını almak için arabaya doğru koşarken B, A'nın arabaya ulaşmasını engellemek için A'yı yaralamış veya herhangi bir yöntemle A'yı etkisiz hale getirmiş olabilir.

B, A ile tartışmış, tartışmanın alevlendiği noktada B'nin belinde bulunan silaha atılarak kendisini yaralayacağını A anlamış, bu nedenle B'nin belindeki silaha davranmasını engellemek amacıyla B'yi etkisiz hale getirebilir hatta B'nin belindeki silahı A alabilir.

İşte; birinci durumda tekrarı muhakkak olan bir saldırının, ikinci durumda da gerçekleşmesi muhtemel bir saldırının önlenmesi durumu söz konusudur.

C) Saldırının Herhangi Bir Hakka Yönelik Olması:

Saldırının “herhangi bir hakka” yönelmiş olması gerekmektedir. Burada önemli olan, hukuken korunan bir hakka yapılan saldırıdır. Bu hak, hayat/yaşama hakkı olabileceği gibi, seyahat etme hakkı, onur ve şerefini koruma hakkı gibi haklar da olabilir.

Dolayısıyla, saldırının gerçekleştiği hak sadece “yaşama” hakkı ile sınırlı tutulmamalıdır. Tabi ki, sosyal hayatta meşru savunma hükümleri daha çok “yaşama” hakkına yönelik saldırılarda uygulansa da, 2005 yılında meşru savunma hükümlerinin “tüm haklara ilişkin olarak kullanılabilmesi” artık kanunen bir “hak” olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, TCK md. 129/3. fıkrada karşılıklı hakarete, TCK md. 150/1'de düzenlenen ve “ihkakı hak” olarak bilinen durumlarda, esasen TCK md. 25'in özel uygulama şekilleri düzenlenmiştir.

A, B'nin kendisine yapılan hakaretlerini sonlandırmak amacıyla hakaretlerde bulunursa ve bu hakaret, A'nın hakaretine göre “orantılı” olarak değerlendirilebilirse, A'ya ceza verilmeyebilecektir.

A, B'den olan alacağını tahsil amacıyla, B'ye baskı yapar ise ve bu baskısı “tehdit” ve “kasten yaralama” sınırlarına ulaşmıyorsa, A yaptığı baskı nedeniyle ceza almayacaktır. Zira B, A'ya olan borcunu ödemeyerek A'nın “malvarlığı hak”ına karşı bir saldırı gerçekleştirmiştir, bu saldırıyı borç alıp, vermemekle vücuda getirmiştir. A, uğradığı bu saldırıyı def etmek, dolayısıyla alacağını tahsil etmek amacıyla girişimlerde bulunmuş olup, yaptığı bu girişimler alacağını tahsil amacıyla baskı olarak adlandırılrsa da hukuken korunmaktadır, meğer ki A, B'ye karşı “tehdit” ve “kasten yaralama” fiillerini işlemesin.

İşte, belirtilen şartlar dahilinde, her hakka yönelik gerçekleşen “haksız” saldırıya karşı verilen tepki, orantılılık ölçüsünde, meşru savunma hükümlerinden faydalanmaktadır.

D) Saldırı İle Savunmanın Eş Zamanlı Bulunması:

Savunma, saldırı ile eş zamanlı olmalıdır. Saldırı sona ermiş ve hakka yönelik haksız saldırı, tekrarlanamaz şekilde bastırılmış ise, yapılan savunma, savunma olarak değil, yeni başlamış bir saldırı olacaktır.

Örneğin A, B'ye bıçakla saldırmış ve B yapılan bu saldırıdan yaralanmadan kurtulmuş olup, A etkisiz hale getirilmiş, elindeki bıçak alınmış ve tekrar saldırması imkansız kılınmış ise, B'nin tam bu durumda A'ya saldırması meşru savunma hükümlerinden faydalanmasını imkansız kılacaktır. Ancak B'nin kendisine saldırılmaktan dolayı duyduğu öfke ve kızgınlık, uğradığı manevi yıkım korunmayacak mıdır? İşte bu durumda, şartları dahilinde TCK md. 29 gereği, B'nin “haksız tahrik” hükümlerinden faydalanıp faydalanmayacağı tartışılabilir.

“Eş zamanlılık” kavramının da açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Madde metninde, haksız yapılan saldırının zaman sınırı çizilirken; “gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan” tabiri kullanılmıştır. İşte, savunmanın eş zamanlılığı da bu süreç dahilinde belirlenmelidir. Zira madde metninde “o anda” tabiri kullanılmıştır ve buna dayalı olarak da savunmanın eş zamanlılığı, belirtilen üç zaman dilimini kapsadığını söylemek, yanlış olmayacaktır.

II - SAVUNMAYA İLİŞKİN KOŞULLAR:

A) Savunmada Zorunluluk:

Esasen, kişilerin her hakkına yönelik saldırıyı önlemek ve yapılan saldırıyı sona erdirmek, Devlet tarafından gerçekleştirilebilecek, sınırlı bir hak/yetki/görevdir. Öyle durumlar vardır ki, Devlet'in yapılan saldırıyı önlemesini veya sona erdirmesini beklemek, daha büyük zararlara/hak kayıplarına neden olabilir. İşte böyle sonuçların önüne geçilmesi amacıyla, haksız saldırıları önlemek, sona erdirmek ve tekrar başlamasını engellemek amacıyla, kişilere “kendilerini savunma” ve bir başkasına karşı gerçekleştirilen saldırıyı sonlandırma hakkı tanınmıştır. Zaten bu savunma hakkı, kişilerin doğuştan getirdikleri dürtüden kaynaklıdır. Ancak “hukuk devleti”, kişilerin doğuştan getirdikleri her dürtünün icra edilmesini değil, hukukun koruduğu dürtülerin, belirlenen sınırlar dahilinde icra edilmesine cevaz vermektedir.

Kişi, kendisine veya bir başkasına yapılan haksız saldırıyı önlemek, sona erdirmek ve hatta tekrarını engellemek amacıyla savunmada bulunabilir. Ancak bu savunma, zorunlu olmalıdır. Zorunluluk, yeni bir saldırı gerçekleştirmek amacıyla değil, yapılacak saldırıyı önlemek, yapılan saldırıyı def etmek ve tekrarını engellemek ile sınırlı olmalıdır. Tabi ki gerçekleştirilecek zorunlu savunma, saldırı olarak da ortaya çıkabilir. Önemli olan savunmanın zorunluğu ve sınırlılığıdır, ortaya çıkış şeklinin bu noktada pek önemi bulunmamaktadır.

Savunmanın, hakka yönelik saldırıya karşı bir zorunluluk oluşturup oluşturmadığı, her olaya göre değişebilmektedir. Bu noktada, kesin ve aşılabilir sınırlar koymak, doğru olmayacaktır.

Kişinin, kendisine veya bir başkasına yapılan saldırının haksız olduğunu bilmesi ve bu bilinçle hareket etmesi de kanaatimizce zorunlu olmamak gerekir. Böyle bir durumda kişinin, şartları dahilinde meşru savunma hükümlerinden faydalanması gerektiği kanaatindeyiz.

Biz bu noktada ayrıntılı beyanda bulunarak, savunmanın zorunluluğu konusunda bir kısım kıssalar oluşturmak gayretinde bulunmadığımızdan, yapılan bu kadar açıklamanın yeterli olduğunu düşünmekteyiz.

C) Saldırı ile Savunma Arasındaki Oran Bulunması (Ölçülülük/Orantılılık):

Saldırı ile savunma arasında bir oran bulunması hususunda, aslında yukarıdaki beyanlarımızda ve verdiğimiz örneklerde belirtilenlerde bulunmuş idik.

Saldırı, ister kişinin kendisine ister bir başkasına yönelmiş olsun, savunma, yapılan saldırı ile orantılı olmalıdır. Buradaki oran yine her olaya göre değişebilecektir. Zira, saldırının niteliği ve niceliğine göre savunmada oran bulunması, sadece saldırıya karşı tepki veren kişinin yaptığı girişimlere değil, kullandığı araçlara da bağlıdır.

A, B'ye bıçakla saldırır iken, C'nin A'nın bu saldırısını önlemek amacıyla A'ya silahla ateş edip yaralaması, saldırıyı sonlandırması noktasında durması ve başka bir hamle yapmaması, meşru savunma hükümleri dahilinde değerlendirilebilir. Ancak C, A'yı yaralayıp, A'nın saldırısına son verip, tekrarını imkansız kıldıktan sonra, saldırısına devam eder ve A'yı daha çok yaralar ve hatta öldürür ise, saldırı ile savunma arasında bir orandan, ölçülülükten bahsedilmesi imkansız olacaktır.

A, B'yi bıçakla öldürmek ister iken, B sahip olduğu el bombasını A'ya atarak, A'nın ölümüne sebebiyet verir ise, ölçülülük ilkesi zedelenmiş midir? Görünüşte “oran” bulunmadığı haklı olarak dile getirilebilirse de, eğer B'nin bıçaklı saldırıyı engellemek için elinde başka bir araç yok ise, eğer bombayı atmaması durumunda, A'nın bıçaklı saldırısı sonucu ölmesi galip ihtimal dahilinde değerlendirilebiliyor ise, B'nin ölçülülük ilkesine uygun hareket ettiğini kabul zorunluluğu olması gerekir.

Görüldüğü üzere, ölçülülük ile anlaşılması gereken, yapılan haksız saldırıyı ortadan kaldırmak için gösterilmesi gereken savunmanın/direnmenin, eldeki imkanları aşmadan, aşırıya gitmeden sona erdirilmesidir.

Yukarıdaki örnekte B, el bombası ile birlikte bir tabancaya sahip olup, tabancayı kullanmadan direk el bombası ile A'nın ölümüne neden olsa idi, ölçülülük ilkesini aşmak bir yana, yerle yeksan ettiğini açıkça söylebilecek idik. Ama yine B'nin, hem bir tabancaya hem de el bombasına sahip olduğunu düşünür isek, A'nın saldırısını sonlandırmak amacıyla B, öncelikle tabancasını kullanmış, mermisi bitmiş ancak hala A'nın saldırısını sonlandıramamış olması durumunda, B'nin nihayetinde el bombasını kullanarak A'nın saldırısını bertaraf etmesinde, B'nin ölçülülük sınırında hareket ettiğini söylebilmemiz mümkündür.

Verdiğimiz bu hayali ve uç örnekle de anlaşılmalıdır ki, orantılı davranma/ölçülü hakeret etme, kişinin sahip olduğu araçlarla ilgili olduğu kadar, kastıyla da ilgilidir. Kişi, kendisine yahut bir başkasına yapılan saldırıyı sadece sonlandırmak mı istiyor yoksa, saldırıyı gerçekleştirenin hem saldırısına son vermek hem de yaptığı saldırıdan dolayı cezalandırmak mı istiyor, bu hususa bakmak gerekmektedir.

Hukuk sistemimiz, kişinin kendisine yahut bir başkasına yönelen hukuka aykırı bir saldırıyı sonlandırmak konusunda, ölçülü ve zorunlu savunmasını anlaşılabilir görür iken, bu saldırıdan dolayı saldırganı ayrıca cezalandırma saikiyle hakeret etmeyi, ne anlaşılabilir ne de kabul edebilir görmektedir. Zira ölçülülük aşıldığında, yapılan girişimler ve hamleler (fiiller), savunmada öte cezalandırma sınırına girmektedir ki, yargılama ve cezalandırma yetkisi, devlet adına bağımsız mahkemelerindir. Modern Devlet, hukuk sistemi aracılığıyla, yargılama ve cezalandırma yetkisini mahkemelere devretmektedir. Hiçbir hukuka aykırı saldırı, sınırlı ve kesin olarak devredilen bu “yargılama ve cezalandırma” yetkisinin kısmen yahut tamamen, özel veya tüzel kişi yahut kurumlarca kullanılmasına neden ve temel oluşturamayacaktır.

Orantılılık/ölçülülük ilkesi bu şekilde anlaşıldığı sürece, haksız saldırıya karşı verilen zorunlu savunmanın sınırının ve ölçüsünün/oranının aşılp aşılmadığının net bir şekilde belirlenebileceği kanaatindeyiz.

Bazen kişi, kendisine yahut bir başkasına yapılacak haksız saldırıyı engellemek, sona erdirmek veya tekrarına müsaade etmemek için, yapmış olduğu savunmada ölçülülük ilkesini aşabilir ancak, kişi bu ölçülülük ilkesini aşar iken, saldırıyı gerçekleştiren kişiyi cezalandırma saikiyle hareket etmeyebilir. İşte tam bu noktada, TCK md. 27'de düzenleme alanı bulan, “sınırın aşılması” hükümleri uygulanmalıdır. Ayrı bir inceleme konusu olan “sınırın aşılması” hususu, belirtilen bu gibi hususlar için kanun koyucu tarafından kaleme alınmıştır.

SONUÇ:

Meşru savunma hakkında kısaca belirtilerde bulunduğumuz bu çalışmamızda, bir ön bilgi oluşturmayı hedeflemekteyiz. Her ne kadar tanımından şartlarına, şartlarının koşullarına ve uygulanabilirliğine kadar her bir unsurunda bir çok tartışma bulunan bir konu olsa da meşru savunma kurumunu, kısaca ancak bu şekilde anlaşılması gerektiği kanaatindeyiz.

Özellikle 2005 yılında yapılan değişiklikle, alanı ve uygulanma şartları bakımından daha da genişletilen bu kurum, maalesef uygulayıcıların hala geçmişe dayalı içtihatlarla göre hareket etmesi nedeniyle, tam olarak uygulanmamaktadır. Yüksek Yargıtay, bir çok kararında bu noktaya dikkat çekse de, hala “eski-yeni” düzenleme karışıklığı devam etmektedir.

Biz bu tip tartışmalara çok sınırlı olarak girmeyi ve hatta çoğu yerde hiç girmemeyi uygun gördük. Okuyucular meşru savunma kurumunu, okudukları bu kısa çalışmayla kısıtlı sanmamalıdır ve tabiki YUKSEKKAYA LAW OFFICE'in bu konudaki birikimi de bu kadar kısıtlı olarak algılamamalıdır. Daha teknik konulara girerek, okuyucunun ön bilgisini bulandırmayı uygun görmemekle birlikte, hukuki değerlendirme bir hizmet olduğundan, daha fazla bilgi verilmesini de doğru bulmamaktayız.

Unutulmamalıdır ki, hukukun tanıdığı her hak, saldırıya açıktır ve bu saldırı hiç umulmayan yerlerden ve hatta bizzat devlet tarafından dahi gelebilir. Kişilere düşen, yine hukukun sınırları içerisinde ve hukukun öngördüğü şekilde, tanınan hakları korumaktır. Devletten; her hakkın, devamlı ve çok etkin bir şekilde korumasını beklemek, çok iyi niyetli bir beklenti olacaktır. Hakların korunmasında en büyük görev, hak sahibine düşmekte ancak, meşru savunma kurumunda da belirtildiği gibi, hak sahibinin yanında, başka bir kişinin hakkına saldırı olduğu gören bilinçli kişilere düşmektedir.

YUKSEKKAYA LAW OFFICE, her bireyin, kendisinin yahut bir başkasının, hukukun tanıdığı haklarına karşı haksız saldırıyı önlemek, sona erdirmek ve tekrarını engellemek konusunda, orantılı ve zorunluluk sınırları içerisinde meşru savunma hakkına ve hatta zorunluluğuna sahip olduğunu, açıkça belirtmektedir.